

Búcsú a parasztságtól – búcsú Für Lajostól

A Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriuma 2013. október 23-án az Erdélyi Református Egyházkerületnek adományozta és Kolozsváron, a „Két-ágú” Református templom bejárata előtti kertrészben ünnepélyesen föl-avatta névadója bronzszobrát, Péterfy László alkotását.

A szobor makettjét negyedszázada adományozta a Bethlen Gábor-díjhoz járó bronzérme alkotója nekünk. E díjjal három éve kítettett alapító kurátorunk és barátunk Für Lajos – csakúgy mint 33 éve az Alapítvány létrehozásának – lelkes híve, jeles támogatója lett a szoborállításnak. Nagyon készült e „történelmi jelentőségű” ünnepségre, de előtte néhány nappal fölívott. Sajnos mégsem tud jönni, nem érzi jól magát, sürgősen beszélni akar velem. Szívujunk és közös gyógyítónk – Kalina Ákos főorvos úr – akkor eszembe sem jutott, úgy válaszoltam: „*Most meghalni sincs időm, de a szoboravató után mindenképpen összejövünk.*” Ő pedig azt ígérte, hogy a Kiss Ferenc Emlékkönyv kárpátaljai bemutatójára, „ha térden csúszva is”, de velünk tart. Feleségével, Friderikával együtt eljönnek a díjátadó ünnepségre is.

Kedden – közös barátunk – Bíró Zoltán megrendülten telefonálta: Für Lajos ma éjjel meghalt...

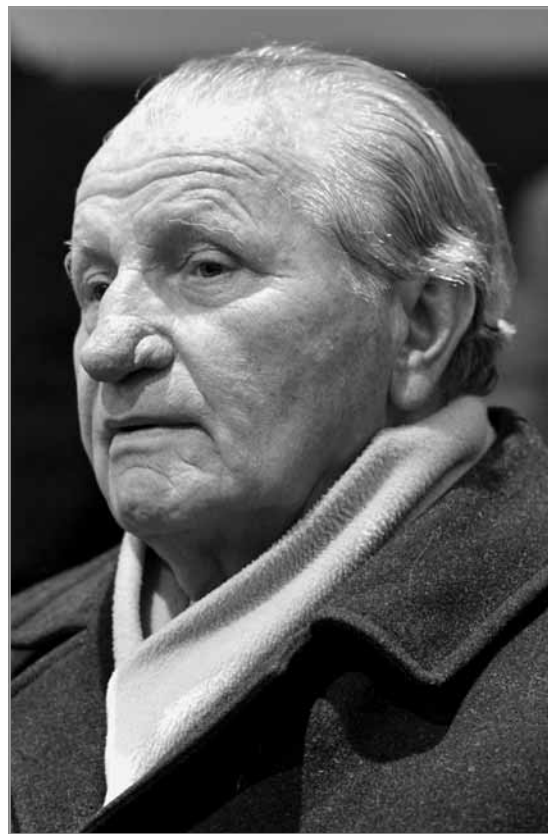
Für Lajos – az Alapítvány forrásvidékét éltető hajdani Hurál öreg hajdúja – a túlvilágra távozott, mégis végig ott volt a Nagy Fejedelem kolozsvári ünnepén, és velünk marad elhunyt barátja 85. születésnapjára

készült Emlékkönyvünkben is, szerzőtársként.

Für Lajos december 21-én lett volna 83. éves. A Reformáció ünnepén Egyházasrádócon, családi körben temetjük ősei mellé.

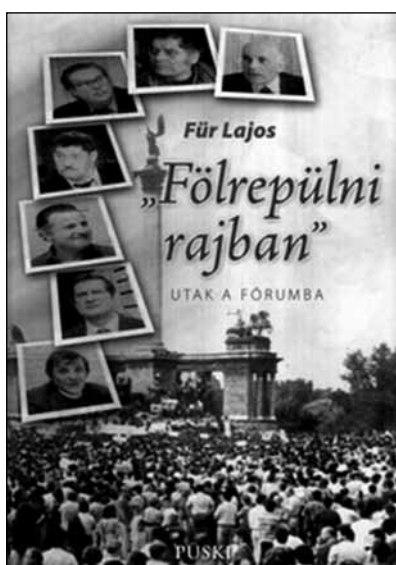
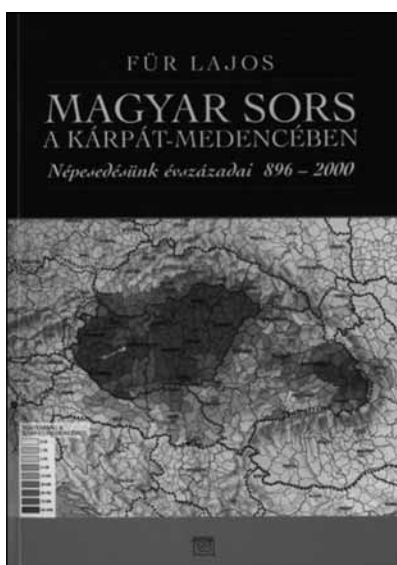
Novemberben, ha bemutatjuk Kiss Ferenc-könyvünket, amely a Kairosz gondozásában jelenik meg, nemzetünk két őrt állójára is emlékezünk. A magyar megmaradás, a szellemi honvédelem hősei voltak ők, a rendszerváltó évtizedek közéletének kovászai, akik vállalva küzdöttek. Kiss Ferencet idejekorán magához szólította az Úr. Für Lajos helyette is állta a sarat. Átvette tőle a kuratori posztot, részt vett a nemzeti ellenállásban, az erdélyi falurombolás és a Dunaszaurosz elleni tiltakozó megmozdulásokban, s a Monori Találkozón... A Laki-teleki Sátor és a Magyar Demokrata Fórum létrehozása azon a kibővített kuratóriumi ülésünkön formálódott, amit az Ő nagymarosi telkükön tartottunk.

Derék kiállású, férfias karaktere, megnyerő személyisége, kiemelkedő tudása, paraszt elődeitől örökölt – emberpróbáló időkben edződött – kiegyensúlyozott magatartása, feladatvállalása vezető szerepre predesztinálta. Vérébeli tanár volt, a Hurál ifjabb nemzedékének, *Bíró Zoltánnak, Kiss Gy. Csabának, Lezsák Sándornak, Nagy Gáspárnak s nekem*, mint egy idősebb testvér, rokon-barátsággal igyekezett segíteni, ahol tudott. Több mint két évtizeden át a Magyar Mezőgazdasági Múzeum tudományos

munkatársaként. Sohasem felejttem, amikor később – a MKM felsőoktatási főosztályvezetőjeként – azzal kerestem föl őt, a honvédelmi minisztert: ahol mód van rá, adják át a magyar felsőoktatásnak a fölöslegessé vált laktanyákat. Örömmel vette a kérést, s tette a dolgát.

Tudósnak készült, s a politika vonzáskörébe kerülve nagy ívú, ám kanyargós pályát futott be, hogy végül, „*az utolsó parasztként*”, a honi agrártörténet és a paraszti világ tu-

Utóirat

A Reformáció emlékünnepén, verőfényes időben temettük, kívánsága szerint szülőfalujában, Egyházásra-dócon. A szűk családi kör azonban tágabb volt a szokásosnál; talán ezernél is többen búcsúztunk tőle. Ott volt a család, a rokonság mellett barátainak és hajdani munkatársainak sokasága meg a falu apraja, nagya. Hozzá méltó, szép egyházi temetésen tíz lelkész vezetésével énekeltük a zsoldárokat, gyászénekeket és hallgattuk meg a két szép búcsúbeszédet. A koporsót – ahogy apja temetésén – Kiss Ferenc fájdalmas-szép hegedűszója kísérte le a sírba. A katonai jelenlét sem hiányzott a rendszerváltó honvédelmi miniszter temetésén. Fűr Lajos utóda és néhány hajdani munkatársa mellett, két díszegyenruhás katona kapott jelképes szerepet. Egyikük a zászlót vitte a temetési menet élén, a másik a Himnusz után fújta trombitáján a lelkeket nyugtató gyászbúcsúszót. A sok-sok koszorú beborította a sírt.

dószaként fejezze be evilági életét. Művei időtállóak maradnak, hiszen legújabb kori történetírásunkban alig akad hozzá hasonló történész, aki átélve és átérzve népünk sorsát, oly hitelesen, megrázó erővel ébresztette alvó nemzetünk lelkét, mint ő. Kezdve a *Milyen nyelven beszélnek a székek?*, a *Mennyi a sok sírkereszt?* a *Hol vannak a katonák?* című írásaitól, a *Magyar sors a Kárpát-medencében*, a *Létünk a tét*, vagy a *Fölrepülni rajban* című összefoglaló könyvekig. Az életművét megkoronázó *„Búcsú a parasztságtól”* c. történelmi esszéje – melynek második kötetét feleségével, Bíró Friderikával párban készítették – a nyár végén jelent meg a könyvnek zömét publikáló Kairosz Kiadó gondozásában. Lenyűgöző alkotás, gazdag tényanyaggal, érző lélekkel megírt vallomás arról a paraszti világról – emberi vonásainak, közösségi karakterének kialakulásáról, történetéről, életmódjáról, szokásairól és tudatos fölszámolásáról – amelynek magam is részese voltam. Akárcsak Ady Endre – aki önmagát tartotta az utolsó magyarnak –, úgy Fűr Lajos önmagát a magyar parasztság utolsó képviselőjének vallotta végső telefonbeszélgetésünkön. Könyvét olvasva hívtam föl, mert Dózsa György parasztlázadásának 500. évfordulója jegyében Emlékév meghirdetését javasoltam. Fölvillanyozta a gondolat, s vállalta, hogy ennek élére áll. Talán ezért akart oly erősen találkozni velem, a kolozsvári szoboravató előtt. Nem tudom, hogy lesz-e a tragikus

magyar sorsfordulóra emlékeztető eseménysorozat a Kárpát-medencei hazában vagy sem, de abban biztos vagyok, hogy nála alkalmasabb embert ennek élére sajnos már nem találunk.

Fűr Lajos hajdani kurátorunk, társunk és jó barátunk, életútja során, minden posztján érvényesíteni akarta Alapítványunk bethleni jelmondatát: *„...mi minden erőt, ami a haza javára akar és tud lenni, nem eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk”*.

2010-ben, az Alapítvány főnállásának 30. évfordulóján Bethlen Gábor-díjjal tüntettük ki. Utóda, Hende Csaba honvédelmi miniszter méltatta.* A Kiss Ferenc emlékülésen elmondott beszédét megnézhetik, meghallhatják honlapunkon. Köszönjük, hogy élete részesei voltunk.

Isten Veled Kedves Barátunk!
Nyugodj békében!

Budapest, 2013. október 23-28.

* Az elhangzott laudáció olvasható a Hittel 2011. áprilisi számában, a BGA-díjas összeállításban, 96-98 pp.

BAKOS ISTVÁN (Bánfa, 1943) magyar és népművelés szakon végzett az ELTE Bölcsészettudományi karán. Kutatásszervezőként, köztisztviselőként dolgozott. Részt vett a magyar felsőoktatás reformjában, majd 1994-1999. között főtitkárként, a Magyarok Világszövetsége megújításában. A Bethlen Gábor Alapítvány ügyvivő kurátora és kurátora a Laki-teleki Népfőiskola Alapítványnak is. Mintegy félezer publikációja, s hét könyve jelent meg.